

Genocidul Romilor: O parte din istorie mai puțin cunoscută, alimentată de discursul de ură

Genocidul romilor, cunoscut și sub numele de Porajmos, reprezintă una dintre cele mai tragice și, totodată, puțin cunoscute pagini ale istoriei europene din secolul al XX-lea. În perioada celui de-al Doilea Război Mondial, regimul nazist a implementat politici sistematice de exterminare a romilor, considerându-i „inferiori rasial” și o amenințare pentru puritatea ariană. Originea acestei tragedii se află în ideologiile rasiste și în discursul de ură care a proliferat în Europa în acea perioadă, culminând cu deciziile fatale de deportare și exterminare în masă.

Istoricii estimează că între 250.000 și 500.000 de romi și sinti au fost omorâți de naziști și aliații lor, ceea ce

reprezenta aproximativ 25% – 50% din populația romă din Europa la acea vreme[1]. Cercetările ulterioare ale lui Ian Hancock, lingvist și militant politic american de etnie romă, au estimat că numărul morților este de aproximativ 1,5 milioane din aproape 2 milioane de romi europeni[2].

Romi din Germania Nazistă

Rădăcinile genocidului romilor pot fi găsite în secole de discriminare și marginalizare. Cu toate acestea, regimul nazist a transformat aceste prejudecăți într-o politică oficială de stat. În 1935, legile de la Nürnberg au definit romii și evreii ca fiind „nearieni”, adică popoare care nu aparțin rasei superioare, stabilind astfel un cadru legal pentru persecuția lor. Aceste legi au fost susținute și alimentate de un discurs de ură intens, care îi descria pe romi ca fiind „paraziți sociali” și „criminali nativi”. Astfel, soarta romilor din Europa a fost la fel de tragică ca și cea a altor comunități care au suferit pe urma Holocaustului.

După ocuparea Poloniei în 1939, autoritățile germane au inițiat procesul deportării romilor în acest teritoriu care s-a desfășurat între anii 1940 și 1941. Punctul culminant al acestei politici a fost deportarea romilor în lagărul de la Auschwitz-Birkenau, unde au fost deținuți aproximativ 23.000[3] de romi, dintre care au supraviețuit doar circa 2000 de persoane.

În decembrie 1942, ideologul Holocaustului, Heinrich Himmler, a ordonat deportarea tuturor romilor din Reich-ul German. Au existat excepții pentru anumite categorii, inclusiv oameni de „sânge pur țigan”, cei de origine romă care erau considerați integrați în societatea germană și, prin urmare, nu „se comportau ca țiganii”, soldați în serviciu și veterani decorați, oameni angajați în munca de război necesară, precum și persoanele căsătorite cu ne-romi. Cu toate acestea, autoritățile locale au ignorat deseori aceste distincții.

Poliția a confiscat și deportat chiar soldați romi care serveau în forțele armate germane, în timp ce aceștia se aflau acasă, în concedii.

În dimineața zilei de 2 august 1944, ceea ce a devenit cunoscut sub numele de „Noaptea Romilor”, aproximativ 4.300 de romi, inclusiv femei și copii, au fost uciși în camerele de gazare. Condițiile în care trebuiau să trăiască și să muncească s-au dovedit a fi letale pentru mulți dintre ei. Soarta supraviețuitorilor a fost puțin documentată și este practic necunoscută.

Discursului de ură

Discursul de ură a jucat un rol crucial în justificarea și facilitarea genocidului romilor. Încă de la început, propaganda nazistă a portretizat romii într-o lumină extrem de negativă, consolidând stereotipuri și prejudecăți. Publicațiile naziste și discursurile oficialilor regimului au contribuit la desensibilizarea populației față de suferințele romilor, permițând astfel comiterea atrocităților fără opoziție semnificativă.

Ca în cazul evreilor, și în cazul romilor, regimul nazist a folosit propaganda pentru a răspândi idei rasiste și pentru a justifica acțiunile de persecutare a acestora. Articolele de presă, filmele de propagandă și broșurile distribuite de către autoritățile naziste prezentau romii ca fiind „periculoși”, „criminali” și „paraziți” ai societății. Această demonizare a avut un efect devastator, contribuind la crearea unei atmosfere în care violența împotriva romilor era percepută ca fiind nu doar acceptabilă, ci și necesară pentru „binele public”.

Numărul de victime

Până în prezent, nu se știe cu exactitate câți romi au fost uciși în perioada Holocaustului. Acest lucru este determinat de faptul că nu putem ști cu siguranță câți romi au trăit în

Europa, înainte de al Doilea Război Mondial. O estimare[4] arată că populația romă, dinainte de război, era de 1 – 1,5 milioane. O altă cauză pentru care numărul victimelor este incert este recunoașterea și înregistrarea cu întârziere a genocidului. Mărturiile supraviețuitorilor și dovezile criminalistice sunt încă în curs de apariție pentru a mărturisi despre evenimentele locale. Pe baza dovezilor disponibile până în prezent, istoricii estimează că germanii și aliații lor au ucis cel puțin 250.000 de romi europeni în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Unii cercetători estimează că numărul total de morți ar putea ajunge la aproximativ 500.000[5].

Pe lângă viețile pierdute, numeroase comunități de romi europeni au fost distruse. Poporul de etnie romă a suferit de traumele psihologice și fizice ale privațiunilor, abuzului și distrugerii familiilor. Acest lucru a făcut extrem de dificilă reconstruirea rețelelor culturale și sociale ale romilor după război.

Discriminarea postbelică

După război, discriminarea împotriva romilor a continuat în toată Europa. Instanțele din Republica Federală Germania (RFG), până la începutul anilor 60' ai secolului XX, au stabilit că toate măsurile luate împotriva romilor înainte de 1943 erau măsuri oficiale legitime[6] împotriva persoanelor care comit acte criminale și nu rezultatul unei politici determinate de prejudecăți rasiale. Această decizie a închis efectiv ușa restituirii pentru mii de victime de etnie romă, care au fost încarcerate, sterilizate forțat și deportate din Germania pentru nicio infracțiune specifică. Autoritățile de poliție postbelice au preluat dosarele de cercetare ale regimului nazist, inclusiv registrul romilor care locuiseră în Marele Reich German, iar hărțuirea și discriminarea polițienești au continuat.

Abia la sfârșitul anului 1965, RFG a recunoscut în mod

explicit că actele de persecuție care au avut loc înainte de 1943 au fost motivate rasial, creând eligibilitatea pentru majoritatea romilor să solicite despăgubiri pentru suferința și pierderea lor sub regimul nazist. Până atunci, mulți dintre cei care au devenit eligibili muriseră deja. În martie 1982, cancelarul federal, Helmut Schmidt, a declarat oficial că romii germani au fost victimele genocidului.

Discursul de ură a fost un element central în contextul genocidului romilor, având un impact profund asupra modului în care romii au fost percepuți și tratați de către societatea nazistă. Înțelegerea acestui aspect este esențială pentru prevenirea viitoarelor atrocități și pentru promovarea unei societăți care să condamne cu fermitate orice formă de ură și discriminare. Lecțiile istorice trebuie să fie învățate și aplicate pentru a preveni și combate discursul de ură în prezent.

[1] Genocide of European Roma (Gypsies), 1939–1945 <https://web.archive.org/web/20240619141114/https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/genocide-of-european-roma-gypsies-1939-1945>, ultima accesare la 01.08.2024

[2] ROMANIES AND THE HOLOCAUST: A REEVALUATION AND AN OVERVIEW https://web.archive.org/web/20110928102756/http://www.radoc.net/radoc.php?doc=art_e_holocaust_porrajmos&lang=en&articles=, ultima accesare la 01.08.2024

[3] Genocide of European Roma (Gypsies), 1939–1945 <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/genocide-of-european-roma-gypsies-1939-1945>, ultima accesare la 01.08.2024

[4] On the interpretation of a word: Porrajmos as Holocaust, https://web.archive.org/web/20150924084502/http://www.radoc.net/radoc.php?doc=art_e_holocaust_interpretation&lang=ry&articles=true, ultima accesare la 01.08.2024

[5] Genocide of European Roma (Gypsies), 1939–1945

<https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/genocide-of-european-roma-gypsies-1939-1945>, ultima accesare la 01.08.2024

[6] The Dignity of Difference, pag. 3,
<https://www.hmd.org.uk/wp-content/uploads/2018/06/HMD-2007-The-dignity-of-difference.pdf>, ultima accesare la 01.08.2024